

اولین همایش بین المللی نوآوری و تحقیق در هنر و علوم انسانی
The first International Conference on Innovation and Research in Arts and Humanities
تحلیل محتوای نشانه شناختی نقش زن در آثار برگزیده کارگردانان
سینمای ایران: مطالعه موردی

افخم اقدمی اوچ تپه 1، غلامرضا آذری 2، صدیقه ببران 3

1. کارشناسی ارشد، دانشکده خبر، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، ایران

2. استادیار، دانشکده خبر، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، ایران

3. استادیار، دانشکده خبر، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، ایران

چکیده

هدف اصلی این پژوهش، «تحلیل محتوای نشانه شناختی نقش زن در آثار برگزیده کارگردانان سینمای ایران: مطالعه موردی» است. بدین منظور، از میان فیلم‌های بلند ساخته شده توسط دو کارگردان فریدون جیرانی و ته‌مین میلانی که در مجموع 29 فیلم بود، 4 فیلم به روش «نمونه‌گیری تصادفی ساده» برگزیده شد.

برای بررسی محتوای فیلم‌ها، از «روش تحلیل محتوا» استفاده شد و ضمن مشاهده مکرر، اطلاعات در قالب پرسشنامه معکوس جمع‌آوری شد. صحنه و همچنین کلیت فیلم به عنوان واحد تحلیل تعیین شد و براساس آن رمزگان اجتماعی زن به عنوان متغیرهای اصلی مورد بررسی قرار گرفت. مهمترین مولفه‌های مورد بررسی رمزگان اجتماعی جایگاه زن در فیلم‌های مورد بررسی عبارت است از: میزان توجه به اصول اخلاقی و مذهبی، میزان توجه به رفتار و پوشش در موقعیت‌های مختلف، هویت شخصی (اعتماد بنیادین، ارزش‌ها و نگرش‌ها)، سبک زندگی، هویت نقش مسلط، هویت دینی.

نتایج حاصل از تحلیل فیلم‌های این دو کارگردان نشان می‌دهد که؛ خانواده‌هایی که اصول اخلاقی و مذهبی را رعایت نمی‌کنند هنجار شکنی‌ها در آنها بیشتر است. و زن نمونه و سالم زنی است که علاوه بر کلیات دین به قواعد دینی هم پایبند است و دیگران را هم به خیر خواهی و رفتار صادقانه دعوت می‌کند. در فیلم‌ها چنین مشاهده می‌شود که زنان در ارتباطات میان‌فردی همواره متفاوت از حالت‌های طبیعی‌شان ظاهر شده و همیشه قصد دارند تا خود را متفاوت از آنچه که هستند - اعم از ظاهر فیزیکی و بیان شنیداری - نشان دهند. در این تحقیق، به ارزش‌ها و نگرش‌ها توجه زیادی شده است. در کل فیلم‌ها (برای نمونه: من مادر هستم) سبک زندگی مدرن بیش از سنتی مشاهده می‌شود. سرانجام، نتایج این تحقیق نشان می‌دهند که احساس عزت نفس در بین موارد مربوط به هویت دینی بیشتر از سایر موارد قابل مشاهده است.

واژه‌های کلیدی: تحلیل محتوا، نشانه‌شناسی، زن، رمزگان اجتماعی، هویت، آثار سینمایی.